

Man tager vad man haver – Personalrekrytering inom tre svenska universitet som svar på studentexpansionen

Madeleine Michaëlsson

Studenterna som radikaliserades åren kring 1968 påverkade dels utbildningsväsendet genom utökade krav på studentinflytande och dels de kulturella och vetenskapliga fälten genom radikala krav på en mer politiskt engagerad kultur och vetenskap.¹ Men de påverkade också dessa fält och utbildningsväsendet genom att vara särdeles många.²

I den här artikeln undersöks hur universiteten svarade på den exceptionella ökningen av antalet nyinskrivna studenter under 1960-talet genom att rekrytera personal. Att en förändrad inriktning av personalrekryteringen vid universiteten var en central aspekt av fenomenet ”68” framgår av minnesanteckningar. ”De auktoritära ramarna för undervisningen sprängdes av den blotta mängden av studenter; lärare och lokaler räckte inte till. Biograflokaler hyrdes in för massföreläsningar. Unga, radikala lärare, som inte hade doktorerat och som i normala fall inte skulle ha fått undervisa, fick ta över stora delar av undervisningen”.³ Däremot finns det inga systematiska studier gjorda av den förändrade personalsituationen på universiteten.⁴ Hur förändrades antalet anställda under perioden 1962–1987? Vilka typer av tjänster skapades och vad

utmärkte dem som besatte tjänsterna (kön, ålder och utbildningsnivå)?

Att fånga anställda inom tre läroämnen vid tre universitet

De tre discipliner som får stå i centrum här – sociologi, konstvetenskap och litteraturvetenskap – är centrala inom forskningsprojektet *Sextioåtta. En utbildningssociologisk studie av den svenska studentrevoltens sociala förutsättningar och effekter på kulturens fält*.⁵ För att även kunna undersöka geografiska skillnader mellan de valda läroämnena jämförs situationen på tre större lärosäten: Stockholms universitet, Lunds universitet och Göteborgs universitet.⁶

Befintlig statistik från Statistiska centralbyrån och Högskoleverket och dess föregångare är inte tillräckligt detaljerad för att ge svar på frågorna om de universitetsanställdas förändrade volym och komposition.⁷ Därför har tryckta kataloger, personakter, löne-

¹ Kim Salomon & Göran Blomqvist (red.), *Det röda Lund. Berättelser om 1968 och studentrevolten*, Historiska media, Lund, 1998, s. 10. Se även Margot Bengtsson, ”Det politiska är personligt. En berättelse om hur jag upplevde 68-vänstern”, i Salomon & Blomqvist, *op.cit.*, 1998, s. 67. Ett tack riktas till Marta Edling för värdefulla kommentarer på texten.

² Exempelvis trefaldigades antalet nyinskrivna studenter från 10 000 läsåret 1962/63 till 29 600 sex år senare. Se Statens offentliga utredningar, SOU 1973:2, *Högskolan. Betänkande av 1968 års utbildningsutredning*, Stockholm, s. 84. Se även en utförlig analys beträffande studentexplosionen av Mikael Börjesson på annan plats i detta nummer av *Praktiske Grunde*.

³ Bengtsson, *op.cit.*, 1998, s. 66.

⁴ Närliggande studier finns emellertid som behandlar den svenska studentrevolten ur ett utbildningshistoriskt perspektiv, se exempelvis Sven-Olof Josefsson, *Året var 1968. Universitetskris och studentrevolt i Stockholm och Lund*, Göteborgs universitet, Göteborg, 1996.

⁵ För detaljerad information om det övergripande projektet, se introduktionen av Donald Broady i detta nummer av *Praktiske Grunde*. För tydlighetens skull används genomgående följande benämningar på institutionerna, trots att nästan samtliga byter namn vid minst ett tillfälle under perioden: konstvetenskapliga, litteraturvetenskapliga och sociologiska institution. Institutionerna har också haft olika underavdelningar under perioden, exempelvis Arkiv för dekorativ konst (under Konsthistoriska institutionen vid Lunds universitet) eller Avdelningen för allmän kriminologi (under Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet). Den administrativa indelningen har i dessa fall fått styra tolkningen av data för respektive institution och år: de avdelningar som redovisas under institutionen ingår i analysen.

⁶ Stockholms universitet (”SU” i noterna), Lunds universitet (”LU”) och Göteborgs universitet (”GU”). En heltäckande studie är naturligtvis alltid det mest önskvärda, men med tanke på relationen mellan mängden empiriskt material och projektets omfattning, tid och resurser gjordes detta urval, främst med motiveringen att fånga tre dominerande lärosäten och samtidigt få geografisk spridning. Valet av Stockholm framför Uppsala universitet utgår från det övergripande projektets (*Sextioåtta*) större intresse för detta universitet.

⁷ Högskoleverkets mest detaljerade material rör exempelvis heltids-ekvivalenter av lärare med viss utbildningsnivå per vetenskapsom-

listor, institutionsförteckningar samt centrala register för universitetens administration också använts.⁸ En stor förtjänst med detta material är detaljrikedomen. I Stockholms universitets katalog höstterminen 1962 ges exempelvis följande information om varje anställd: namn (och därmed i allmänhet också kön), födelseår (i vissa fall även datum), hemadress, hemtelefon, tillgänglighet (med uppgift om tid och/eller tjänsterum), institutionstillhörighet, akademisk titel, anställningsform, förordnande år (ibland även datum), aktuella undervisningskurser för undervisande personal samt övrig information (exempelvis uppdrag inom Svenska akademien, tjänstgöring som intendent vid museum, riksdagsmannaskap, direktörstjänst vid statligt verk etc.).

En begränsning med materialet är att informationens omfång varierar avsevärt över tid och mellan de olika lärosätena. Generellt sett ger de tidiga katalogerna från Stockholm bäst orientering, medan Södra högskoleregionens person- och adresskatalog 1979 innehåller betydligt mindre information – här får vi endast veta den anställdes namn (och därmed i allmänhet också kön), institutionstillhörighet, akademisk titel och anställningsform. Genom att kontrollera informationen i katalogerna med lönelistor har det varit

råde från 1993/1994. Folk- och bostadsräkningar 1965, 1970, 1975, 1980 samt 1985 hos Statistiska Centralbyrån kan bidra med material för övergripande jämförelser, men räcker inte till för att belysa anställningar på universitetets institutionsnivå. Verket för högskoleservice respektive Centrala studiestödsnämnden saknar också tillräckligt detaljerad statistik i relation till de aktuella frågeställningarna.

⁸ *Stockholms universitets katalog, 1962–1986* (undertitel med varierande utformning); *Göteborgs universitets katalog: lärare, undervisning och examination. Administrativa uppgifter 1962–1963; Göteborgs universitet: administrativa uppgifter, lärare, 1964–1968/69; Göteborgs universitet: Administrativa uppgifter. Lärare. Institutioner. 1969/70–1973/74; Göteborgs universitet: Information om organisation, styrelseorgan, fakulteter, institutioner och anställda, 1975–1985; Lunds universitets katalog, 1962–1967; Lunds universitets katalog: Lärare. Administration. 1967/1968–1976; Person- och adresskatalog/Södra högskoleregionen: universitet och högskolor i Lund/Malmö, Kristianstad, Halmstad, Kalmar, Växjö m fl. orter, 1978–1983/1984. Åren 1982, 1984 och 1986 utkom ingen katalog för Göteborgs universitet och för dessa år har föregående års uppgifter använts i analysen. Motsvarande gäller för Lunds universitet åren 1980, 1982 och 1985–1986. År 1962 är Lunds katalog ännu inte uppdelad institutionsvis, men det har varit möjligt att identifiera personal vid de aktuella institutionerna via fakulteternas samlade redovisningar. Åren 1964–1968 fanns endast knapphändig information om institutionsanställda i katalogerna för Göteborgs universitet. Kompletterande uppgifter för undersökningsperioden har erhållits från lönelistor och bevarade institutionsförteckningar. Personakter har inte varit tillgängliga i sin helhet, då de i flera fall har innehållit sekretessbelagda uppgifter. Däremot har det oftast varit möjligt att kontrollera födelseår och anställningens omfattning samt form. I redovisningen har kataloguppgifter justerats när ett säkert belägg påträffats i annat relevant dokument. Flest justeringar har gjorts åren 1972–1974 för Lunds universitet, 1964–1968 för Göteborgs universitet och 1980–1984 för Stockholms universitet.*

möjligt att i viss mån komplettera och korrigera uppgifterna.⁹ Korsläsningen av de olika källorna indikerar att inte ens de mest fullödiga årgångarna av katalogerna kan förväntas ge en komplett bild av den faktiska anställningssituationen. Trots dessa begränsningar utgör universitetskatalogerna ett gott underlag när institutionernas personalmässiga utveckling ska tecknas och i kombination med övriga källor kan en rättvisande bild ges. Materialet gör det möjligt att belysa såväl förändringen av anställda över tid, fördelningen av anställda på olika positioner, som strukturer – beträffande exempelvis utbildningsnivå och kön – inom olika anställningsformer. I denna undersökning av antalet anställda och deras fördelning på olika anställningsformer, redovisas inte tjänstlediga och stipendiater.¹⁰ Tanken är att analysen, i möjligaste mån, ska belysa hur personalsammansättningen av de verk samma vid de olika institutionerna tedde sig.

Från betydande till exemplös ökning av antalet anställda

Vid undersökningsperiodens början 1962 hade samtliga tre undersökta läroämnen en liten personalstab. Även personalens fördelning på olika tjänster uppvisade liknande mönster. De hade oftast en, eller i något fall två, anställda med professorstitel, vilka oftast också kunde kopplas till undervisning på olika nivåer.¹¹ Vidare fanns en handfull docenter, också dessa hade i allmänhet läraruppdrag, samt enstaka kanslibiträden och assistenter. De därpå följande åren skedde en tydlig ökning av antalet anställda, dels genom att fler docenter anställdes, men även genom att nya befattningar tillkom, som lärare, studievägledare, assistenter, amanuenser och vaktmästare.¹² På samtliga institutioner utom sociologiska institutionen i Lund avstannade också ökningen av anställda i början av 1980-talet, då personalneddragningar blev påtagliga på framför allt de konst- och litteraturvetenskapliga institutionerna i Stockholm och Göteborg.¹³

⁹ I några fall har det även varit möjligt att komplettera uppgifterna i universitetskatalogerna med det allmänna alfabetiska personregistret som vissa kataloger innehållit, exempelvis för Lund 1983/84.

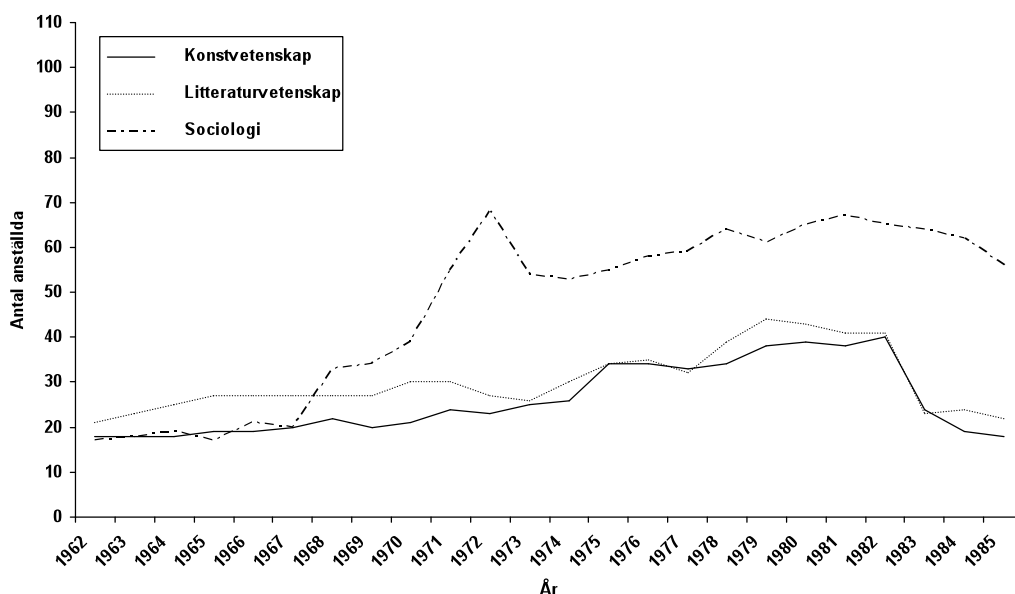
¹⁰ Om en tjänstledig person har ersatts med en tillförordnad person finns denna med i redovisningen, i övrigt har tjänstlediga personer uteslutits ur studien. Stipendiaterna förekommer mycket sporadiskt och helt godtyckligt i källmaterialet, varför de också har uteslutits. Ofta återfinns de som deltidsanställda inom kategorierna lärare och forskningsassistenter, och då redovisas de inom dessa kategorier.

¹¹ Se t.ex. Konstvetenskap LU VT62; Litteraturvetenskap SU VT62; Sociologiska institutionen GU VT62.

¹² Se t.ex. Konstvetenskap GU HT67; Konstvetenskap SU 67/68; Litteraturvetenskap LU 68.

¹³ Se t.ex. Konstvetenskap SU 83; Litteraturvetenskap SU 83.

Figur 1. Anställda på Konstvetenskapliga, Litteraturvetenskapliga och Sociologiska institutionen vid Stockholms universitet 1962–1985, antal.

Källa: Stockholms universitets katalog, 1962–1986 (jfr fotnot 8).

Ökningstakten av antalet anställda såg emellertid olika ut på olika institutioner och vid olika lärosäten. Av figur 1, som redovisar antalet anställda på tre institutioner vid Stockholms universitet, framgår det att ökningen var betydande vid den Konstvetenskapliga och vid den Litteraturvetenskapliga institutionen, men än tydligare på den Sociologiska institutionen. På den Konstvetenskapliga institutionen – se heldragen svart linje i figur 1 – fördubblades antalet anställda under 16-årsperioden 1967–1983: från knappt 20 anställda år 1967 till knappt 40 anställda år 1983. På den Sociologiska institutionen – streckad linje – briserade däremot antalet anställda under bara några få år i slutet av 1960-talet: år 1967 var det en liten institution med ett 20-tal anställda, fem år senare var det en för tiden jättelik institution med nästintill ett 70-tal personer på avlöningslistorna. Det är iögonenfallande att bemanningen på den Sociologiska institutionen i Stockholm kunde öka med 60 procent från ett läsår till ett annat, från knappt 20 anställda läsåret 1966/67 till drygt 30 anställda det följande omtalade läsåret 1967/68.¹⁴

Att sociologiämnet utmärker sig förvånar inte. Margot Bengtsson, som själv läste psykologi i Lund, minns att Studenter för ett demokratiskt samhälle (SDS) dominerades av och hade sin bas främst bland just sociologistuderande, ”dvs. i själva verket bland majoriteten av studenter, eftersom i stort sett alla stu-

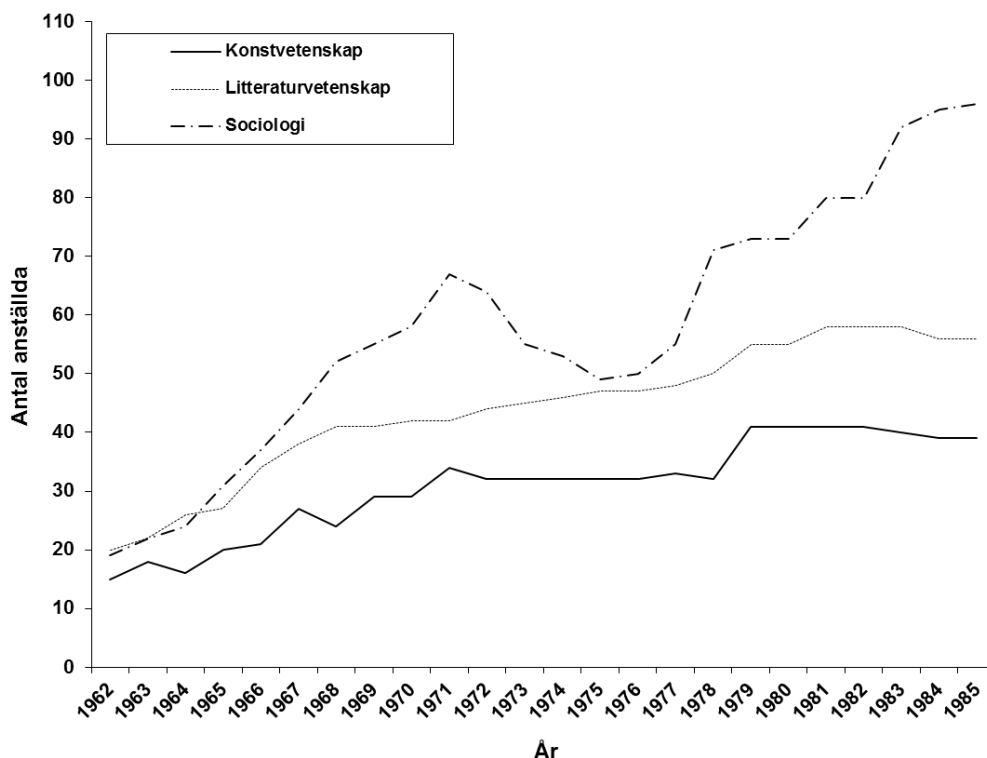
denter som kunde började läsa sociologi, helt oavsett vilka studier de än höll på med för övrigt.”¹⁵

Av figur 2 framgår det att personalsituationen vid Lunds universitet i stora drag påminner om den i Stockholm: från och med slutet av 1960-talet till med 1980-talets början byggdes verksamheten ut vid samtliga institutioner, i synnerhet den sociologiska. Men det finns också intressanta skillnader. För det första hade den sociologiska institutionen i Lund mot slutet av perioden betydligt fler anställda (närmare hundra personer) än den sociologiska institutionen i Stockholm (drygt femtio anställda). Trycket på ämnet som ”alla” radikala studenter ville läsa, enligt Margit Bengtssons hågkomst, verkar alltså ha varit betydligt hårdare i södra Sverige än i Mälardalen även om verksamheten också visar ett kraftigt, tillfälligt tapp några år in på sjuttioalet. Medan expansionen av anställda på de undersökta institutionerna i Stockholm minskade efter att ha bromsat in i början av 1980-talet var, för det andra, minskningen endast blygsam på såväl den litteraturvetenskapliga som den konstvetenskapliga institutionen i Lund, och motsvarades till och med av en ökning på den sociologiska institutionen. För det tredje växte den Litteraturvetenskapliga institutionen ifrån den Konstvetenskapliga institutionen i Lund, så var inte fallet i Stockholm där de två institutionernas tillväxt var likartad och lägre.

¹⁴ Se ex. Sociologi SU 66/67 och Sociologi SU 67/68.

¹⁵ Bengtsson, *op.cit.*, 1998, s. 65f.

Figur 2. Anställda på Konstvetenskapliga, Litteraturvetenskapliga och Sociologiska institutionen vid Lunds universitet 1962–1985, antal.

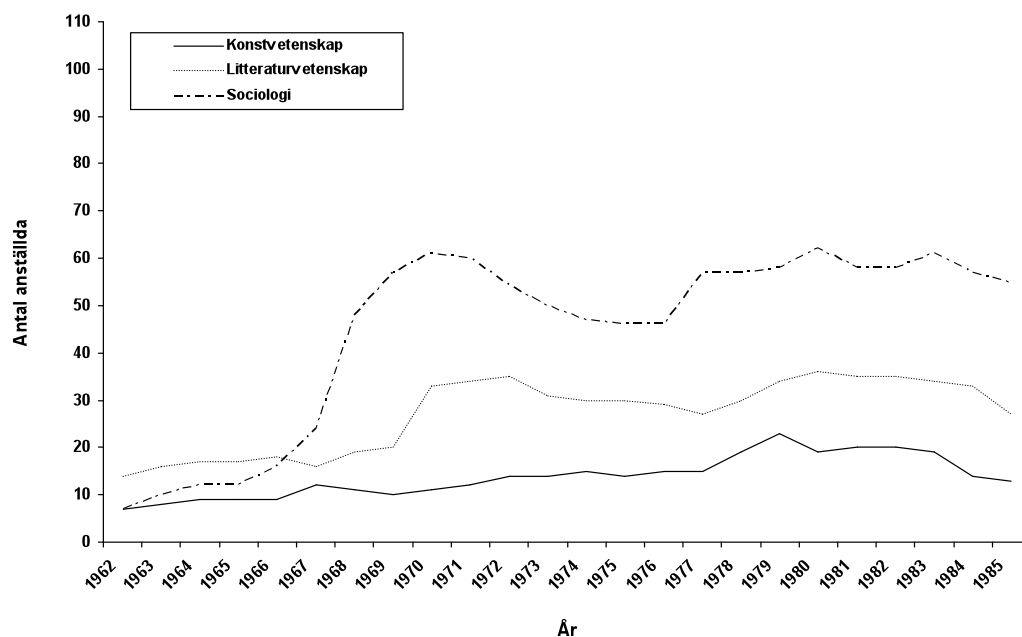
Källa: Lunds universitets kataloger 1962–1983/1984 (jfr not 8).

Förhållandena vid Göteborgs universitet (se figur 3) påminner i stora drag om förhållandena vid Stockholms universitet: ökningstakten av antalet anställda på den sociologiska institutionen är högre på dessa två lärosäten i början av perioden än vid Lunds universitet (se den brant stigande streckade linjen i figur 1 och 3). Däremot är dels antalet anställda lägre (med toppnoteringar på cirka 60 personer) än i Lund och dels minskningstakten i slutet av perioden högre (se den dalande streckade linjen i figur 1 och 3).

Den litteraturvetenskapliga institutionen i Göteborg och i Stockholm uppvisar också likartade möns-

ter: expansionstakten är visserligen högre i Göteborg – med en iögonfallande anställningsboom åren kring 1970 – men nivåerna (cirka 20 till 30 anställda) och trenderna (ökning fram till 1980-talets början och sedan minskning) är likartade. Göteborgs universitet skiljer sig från Stockholms universitet – och Lunds universitet – då den konstvetenskapliga institutionen inte uppvisade lika kraftig tillväxt efter 1968. I Göteborg skedde en svag nedgång fram till 1971, och först därefter en ganska försiktig progression fram till 1978.

Figur 3. Anställda på Konstvetenskapliga, Litteraturvetenskapliga och Sociologiska institutionen vid Göteborgs universitet 1962–1985, antal.

Källa: Göteborgs universitets kataloger 1962–1985 (jfr not 8).

Kortutbildade och yngre lärare

I slutet av 1960-talet blir ett nytt fenomen synligt i universitetskatalogerna. Även personal utan en licentiat- och magisterexamen började då dyka upp bland anställda med titeln ”E. universitetslektor”, först sporadiskt, men sedan blir ”kandidater” allt mer frekvent förekommande på dessa positioner. Professorer och docenter fortsatte visserligen att undervisa, men det är uppenbart att institutionerna försökte möta det ökande antalet studenter genom att rekrytera personal med kortare akademisk utbildning än vad som varit kutym. Med hjälp av de årligen publicerade universitetskatalogerna i kombination med personakter och institutionsförteckningar är det möjligt att följa individuella karriärbanor vid respektive institution. I åtskilliga fall är det tydligt att unga kandidater har avancerat från 3:e amanuens till extra universitetslektor på bara en eller ett par terminer.

Samtliga institutioner i denna undersökning visar på denna trend, men det föreligger också stora variationer i materialet. Ytterligheterna finner vi vid Stockholms universitet där Sociologiska institutionen hade 24 lärare, varav 13 anställda med titeln ”extra universitetslektor” läsåret 1970/1971. Fem av dessa hade en rapporterad utbildningsnivå motsvarande endast filosofie kandidat. Vid institutionen för Konstvetenskap fanns drygt 10 lärare vid samma tidpunkt, men den lägsta utbildningsnivån bland dem var filoso-

fie doktor. Om vi backar några år i tiden ser vi att vårterminen 1962 fanns totalt tio lärare vid Sociologiska institutionen. Av dessa var fem vikarierande lektorer med filosofie licentiatexamen. Motsvarande för konstvetenskapen samma termin var att samtliga lärare hade lägst docenttitel.

Detta mönster, där undervisande personals ålder och formella kompetens sjunker över tid, återfinns vid samtliga institutioner och följer väl – i omvänd proportion – institutionernas totala personalmässiga tillväxt.

Manliga professorer och kvinnlig TA-personal

Universitetskatalogerna kan även belysa hur den genussammansättningen såg ut vid institutionerna och lärosätena vid olika tidpunkter. I figur 4, som redovisar andelen kvinnor och män anställda vid Konstvetenskapliga, Litteraturvetenskapliga och Sociologiska institutionen vid Göteborgs, Lunds och Stockholms universitet i början av 1960-talet, i mitten av 1970-talet samt i den senare delen av undersökningsperioden, tecknas en tydlig trend: andel anställda kvinnor ökar successivt över perioden. Denna distinkta tendens gäller för undersökningens samtliga institutioner, även om mindre variationer kan identifieras mellan dem. Exempelvis kunde Konstvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet uppvisa en numerär balans mellan könen i mitten av 1980-talet, medan de

sociologiska institutionerna vid alla tre universiteten hade en något lägre representation av kvinnor bland de anställda vid motsvarande tidpunkt.¹⁶

Att studenterna över tid kunde möta allt fler kvinnor på de institutioner där de var inskrivna innebar emellertid inte att de automatiskt mötte fler kvinnor som lärare och handledare. När de anställda istället delas upp i olika kategorier blir det tydligt att kvinnor i mycket hög utsträckning rekryterades till administrativa och tekniska arbetsuppgifter.¹⁷ Visserligen sker en tydlig ökning av representationen av kvinnor bland såväl professorer som kategorin forskning och utbildning, men lejonparten återfinns inom teknik och administration. Det är kvinnorepresentationen inom denna kategori som står för större delen av den trend som syns så tydligt i figur 4.

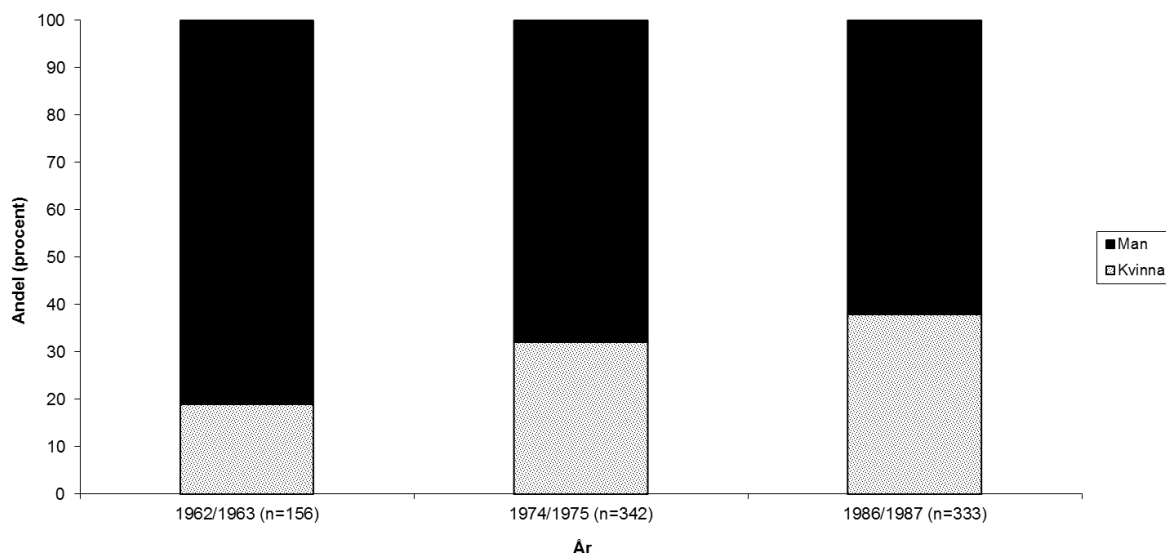
Professorstjänsterna är fram till mitten av 1980-talet en, i stort sett, manlig angelägenhet. Därefter sker en tydlig inbrytning i denna anställningskategori genom några tillsättningar av kvinnor, men professorstjänsterna kvarstår trots det som, ur ett könsperspektiv, den mest ojämlika anställningsformen. En ökad genusmässig jämvikt bland professorerna förefaller inte stå i relation till ökad balans mellan könen inom andra anställningskategorier på samma institution. Exempelvis ägde visserligen ett genusmässigt genombrott rum på den Litteraturvetenskapliga institutionen i Stockholm 1983 då en kvinna anställdes som professor, men samtidigt var de anställda inom teknik och administration på denna institution en extremt kvinnodominerad grupp.¹⁸ En ökad jämvikt för denna variabel inom en anställningskategori följs således inte med automatik av ökad jämvikt inom övriga anställningskategorier. →

¹⁶ År 1986/1987 var 39 procent av de anställda vid Sociologiska institutionen på Stockholms universitet kvinnor. Andelen kvinnor var ungefär densamma på motsvarande institutioner i Lund (41 procent) och i Göteborg (37 procent).

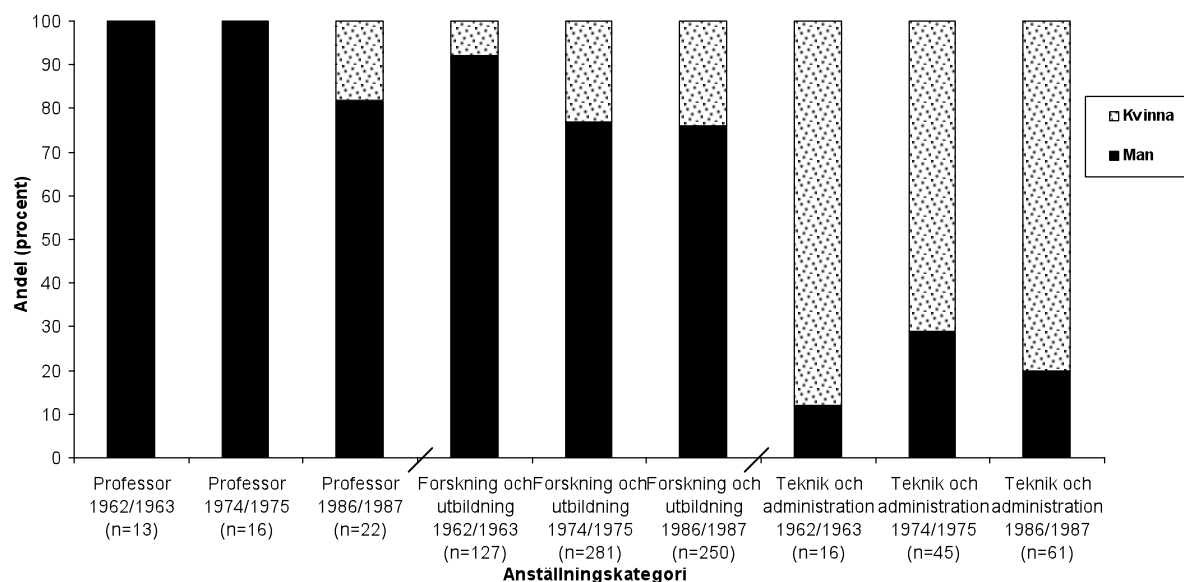
¹⁷ Uppdelningen har skett i tre kategorier: professorer, forskning och utbildning samt teknisk/administrativ personal. Den andra kategorin är kraftigt aggregerad och innehåller allt från docenter till 3:e amanuenser med undervisningsansvar. Den sista kategorin består av institutionspersonal som inte är direkt involverad med forskning och/eller undervisning, som studievägledare, vaktmästare, institutionssekreterare och lokalvårdare.

¹⁸ Vid Litteraturvetenskap SU var de samtliga anställda inom teknik och administration kvinnor vid denna tidpunkt.

Figur 4. Fördelning av kvinnliga och manliga anställda på Konstvetenskapliga, Litteraturvetenskapliga och Sociologiska institutionen vid Göteborgs, Lunds och Stockholms universitet 1962/1963, 1974/75 och 1986/87, procent.

Figur 5. Kvinnliga och manliga anställda på Konstvetenskapliga, Litteraturvetenskapliga och Sociologiska institutionen vid Stockholms, Lunds och Göteborgs universitet 1962, 1974/75 och 1986/87, procent.

I toppen av anställningshierarkin – se de tre staplarna längst till vänster i figur 5 – rådde således manlig dominans under hela undersökningsperioden 1962–1987. Av figur 5 framgår det också att kvinnor även var i minoritet bland anställda inom forskning och utbildning (se de tre staplarna i mitten av diagrammet). Så sent som i slutet av undersökningsperioden var det betydligt mindre vanligt med kvinnliga än manliga docenter inom de tre undersökta ämnena.

Undersökningsmaterialet innehåller en mängd indikatorer som antyder hur problematiskt förberedelsearbetet torde ha varit för underrepresenterade grupper som ville bryta ny mark. Framöver ämnar jag undersöka detta vidare genom att jämföra relevanta registeruppgifter kompletterat med intervjuer.

Nära relationer inom sega strukturer

Det är långt ifrån ovanligt att personer med samma efternamn och/eller samma adress är anställda vid samma institution. Denna indikation på nära förbindelser återfinns i samtliga undersökta miljöer under hela perioden. I några fall finns också flera representanter från samma familj i olika positioner vid samma institution.¹⁹ Med tanke på hur ofta nära relaterade personer är anställda vid samma institution, är en intressant fråga vilka utbildningsmässiga, sociala och andra kapitaltillgångar som krävdes för att komma ifråga för anställning.

Ett annat påfallande mönster är hur oföränderliga somliga strukturer är inom institutionerna. Många av professorerna finns med under stora delar av undersökningsperioden – vissa har till och med oförändrade mottagningstider under ett drygt decennium.²⁰ Inom teknik och administration är omsättningen på anställda däremot mycket stor. Vissa institutionssekreterare – som befinner sig mellan professorer och TA-personal i anställningshierarkin – innehade emellertid samma tjänst under mycket långa perioder.²¹ De utgör en särskilt intressant grupp då det förefaller som om just institutionssekreterarna har fungerat som stötdämpare på institutionerna: i tider av stort undervisningstryck har även de engagerats som lärare, i perioder med mindre söktryck har de återgått till att enkom administrera kurser. Någon motsvarande glidning mellan anställningskategorier över tid står inte att finna bland teknisk/administrativ personal. Däremot finns ett fåtal fall där studievägledare återkommer efter ett par år i en annan anställningskategori som

exempelvis assistenter eller forskare. Det finns emellertid en stor skillnad i det att studievägledarna avancerade till nya arbetsuppgifter i en ny anställningskategori, medan institutionssekreterarna i allmänhet återgick till sina ursprungliga arbetsuppgifter efter gästspel som undervisande personal.

Stillastående och förändring

Min analys har visat på fyra tydliga trender beträffande universitetets rekrytering av lärare och övriga anställda under perioden 1962–1987, tre av utvecklingstrenderna pekar på förändring och en på stillastående. Som svar på studentexpansionen ökade, för det första, antalet anställda vid samtliga undersökta institutioner vid samtliga universitet under perioden. Detta fick, för det andra, till följd att fler lärare med lägre formell utbildningsnivå och ålder bedrev undervisning än tidigare. Vid kraftigt expanderande institutioner var denna trend tydligast. Det framstår som om institutionernas strategi, eller avsaknad av strategi inför studentexplosionen, innebar att personal för undervisning rekryterades genom att ta tillvara de mest lättillgängliga alternativen. För det tredje ökade andelen anställda kvinnor markant under hela undersökningsperioden. Men eftersom kvinnorna inte marmorade verksamheten, utan i huvudsak samlades i anställningshierarkins lägre skikt, förändrades inte, för det fjärde, den genusmässiga strukturen på samma sätt som de sociala strukturerna. Forskning och undervisning inom sociologi, litteraturvetenskap och konstvetenskap var fortfarande en i hög grad manlig angelägenhet i mitten av 1980-talet; även om de anställda med tiden blev fler och med formellt lägre utbildning, var de likväl en manligt dominerad skara.

Studien väcker en rad nya frågeställningar. Några särskilt angelägna rör rekryteringen till de olika anställningskategorierna. Vi har sett att undervisande personal i hög utsträckning rekryterades internt – unga kandidater, men även institutionssekreterare antogs för läraruppdrag och påfallande ofta fanns socialt nära relaterade personer anställda vid samma institution. Materialet ger emellertid ringa information om hur rekryteringen till teknik och administration gick till. Skedde den huvudsakligen externt eller internt? Om även denna rekrytering i hög utsträckning skedde internt – vilka faktorer var då avgörande för vilken anställningskategori man rekryterades till? Dessa frågor kräver en analys av exempelvis ansökningshandlingar, personakter och examinationslistor samt kompletterande information om individuella uppsatsämnen, betyg, institutionsuppdrag och eventuella publikationer.

□

¹⁹ Se exempelvis Sociologi LU hela 1970-talet, Litteraturvetenskap SU från slutet av 1960-talet.

²⁰ Se exempelvis Sociologi SU.

²¹ Se exempelvis Konstvetenskap GU samt Konstvetenskap SU.

Madeleine Michaëlsson

Doktorand i utbildningssociologi, Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, Uppsala universitet. Verksam inom SEC (forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi).

Abstract

This article examines the absolute and relative prevalence of personnel categories at three Swedish universities during the 25-year period that followed the exceptional increase in the number of entrant students, starting in the 1960s. Key issues include how the number of employees changed from 1962 to 1987, the types of services created, and what primary characteristics the new staff possessed. Distinct trends in the universities' recruitment of teachers and other staff are displayed. Naturally, the number of employees at all investigated departments at all universities increased during the period but the teachers were less formally educated than before. Furthermore, the proportion of female employees substantially increased throughout the investigation, but the gender structure at higher positions remained essentially unchanged.

Keywords

1968, university reforms, recruitment, personnel, gender structure.

Referenser

Arkiv

Stockholms universitet

Stockholms universitets katalog, 1962–1986 (undertitel med varierande utformning).

Lönelistor och institutionsförteckningar [och personakter], 1964–1987.

Göteborgs universitet

Göteborgs universitets katalog: lärare, undervisning och examination. Administrativa uppgifter 1962–1963.

Göteborgs universitet: administrativa uppgifter, lärare, 1964–1968/69.

Göteborgs universitet: Administrativa uppgifter. Lärare. Institutioner. 1969/70–1973/74.

Göteborgs universitet: Information om organisation, styrelseorgan, fakulteter, institutioner och anställda, 1975–1985.

Lönelistor och institutionsförteckningar [och personakter], 1964–1987.

Lunds universitet

Lunds universitets katalog, 1962–1967.

Lunds universitets katalog: Lärare. Administration. 1967/1968–1976.

Person- och adresskatalog/Södra högskoleregionen: universitet och högskolor i Lund/Malmö, Kristianstad, Halmstad, Kalmar, Växjö m fl. orter, 1978–1983/1984.

Lönelistor och institutionsförteckningar [och personakter], 1964–1987.

Litteratur

Bengtsson, Margot, "Det politiska är personligt. En berättelse om hur jag upplevde 68-vänstern", s. 62–75 i Kim Salomon & Göran Blomqvist (red.), *Det röda Lund. Berättelser om 1968 och studentrevolten*, Historiska media, Lund, 1998.

Josefsson, Sven-Olof, *Året var 1968: universitetskris och studentrevolt i Stockholm och Lund*, Historiska institutionen, Göteborgs universitet, Göteborg, 1996.

Salomon, Kim & Göran Blomqvist (red.), *Det röda Lund. Berättelser om 1968 och studentrevolten*, Historiska media, Lund, 1998.

Statens offentliga utredningar, SOU 1973:2, *Högskolan. Betänkande av 1968 års utbildningsutredning*, Stockholm.

